

4. Prehistorie

De reden dat iets eerder werd geschreven, is misschien omdat dat het belangrijkste was. Wat zou belangrijker zijn: lettertekens of cijfers? Denk na over waar je geschreven cijfers bij zou gebruiken of nodig zou hebben? Kunnen we het eigenlijk wel zeker weten? Nee? Dan is elk redelijk antwoord goed. Maar geef wel argumenten, denk logisch na.

Diependenkertje
Zeker weten

Wanneer weet je iets zeker? Als er feiten zijn die het 'bewijzen'. Of ervaringen van mensen waarvan je weet dat ze er eerlijk over zijn. Maar als 1 persoon het heeft meegemaakt, zegt dat dan iets over iedereen? Hoeveel mensen moet je vragen voordat je kunt zeggen of iets waar of niet waar is?

Lees de tekst Logografisch en fonografisch nog eens goed door tot je alles goed begrijpt. Denk dan aan hoe jij in groep 3 hebt leren schrijven.

Probeer het eerst zelf te bedenken, of samen met je groepje, daarna kun je ook in een woordenboek kijken.

Prehistorie

In de prehistorie gebruikten mensen nog geen schrift. Het is precies daarom dat de 'prehistorie' de 'prehistorie' heet. 'Prehistorie' is een tijd waar we niet al te veel over weten omdat er geen geschreven bronnen van bewaard zijn.

Prehistorische mensen maakten echter wel kunst, en sommige wetenschappers zien die kunst als een voorloper van het schrift. Hiernaast zie je een voorbeeld uit de grotten van Lascaux in Frankrijk. De schildering is ongeveer 17 duizend jaar geleden gemaakt in een moeilijk bereikbare grot!

Stell
voor
Voc

Kijk naar de afbeelding van prehistorische kunst op de vorige bladzijde. Denk er over na of het een verhaal zou kunnen zijn zoals geschreven tekst een verhaal kan zijn. Leg uit waarom wel (voor) of waarom niet (tegen).

te één argument

4

Stelling

Een stelling is een bewering, iets dat iemand beweert. Het kan waar of niet waar zijn. Daar mag je zelf een mening over hebben. Bij die mening moet je argumenten of redenen geven.

Boekhouden

Lang voordat schrift op een manier om te boekhouden aan iemand verkocht werd, in de oude Mesopotamische tijd zie je bijvoorbeeld een grote eenheid graan.

in ze
het
aast
én

Stel, jij bent een Mesopotamische handelaar en je moet een systeem bedenken voor het verhandelen van graan, schapen en olie in kleine, gemiddelde en grote eenheden. Tekenen hieronder wat voor steentjes jij zou gebruiken en hoe ze werken.

5

Je bedenkt een teken voor 'klein', 'gemiddeld' en 'groot'. Maak je nog verschil tussen graan, schapen en olie? Bedenk tekens voor bepaalde hoeveelheden zoals 1, 5, 10.

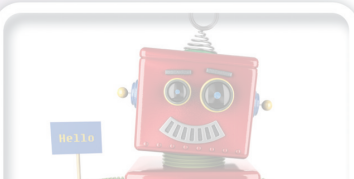

Diepdenkertje

Getallen opschrijven

Op welke andere manieren, dan op een kleiplankje krassen of op papier schrijven, zou je getallen kunnen 'noteren'?

18. Taalpuzzel: Japans

Samenwerken

Samen een opdracht doen kan op verschillende manieren. Je kunt bijvoorbeeld de opdrachten verdelen en het antwoord van de ander noteren. Maar daar leer jij niets van! En dan zit je nog steeds apart van elkaar te werken.

Beter, en leuker, is het om samen de opdrachten te doen en hardop te denken zodat de ander jouw ideeën kan horen. De een kan bijvoorbeeld op een idee komen dat de ander niet heeft en als het dan klopt ga je daar weer mee verder. De een heeft talent voor iets en de ander weer voor iets anders. Zo gaan jullie talenten samen en vul je elkaar aan en kom je er samen uit.

zowel een klinker als een medeklinker bevat, zitten de klinkers bovenin en de medeklinkers onderin. Dit is nuttig om te weten voor het beantwoorden van vraag 3, 4 en 5.

Braille

In *Denken over Taal - groep 5* heb je alles geleerd over braille, het schrift voor blinden en slechtzienden. In dat schrift bestaat elke letter uit een cel met 6 posities. Elke positie heeft ofwel een bobbeltje of niet. Aan het bobbeltjespatroon kunnen lezers voelen welke letters er op het papier staan. Hoewel braille is uitgevonden door de Fransman Louis Braille, werkt het ook goed voor andere talen, waaronder Nederlands. We gebruiken immers hetzelfde schrift! Het Japans gebruikt echter karakterschriften, waarin elk karakter een klankgroep (lettergreep) is. Het Japans is dus een syllabisch schrift, niet een alfabetisch schrift.

Denk na over hoe braille werkt. Kijk eventueel in het werkboek en/of de Tipgever *Denken over Taal* groep 5 of zoek op internet.

Deze opdracht is leuk om samen te doen met iemand uit je groepje.

Hoeveel verschillende tekens kun je maken met een cel met 6 puntjes?

Een rekensom. Je kunt alle mogelijke variaties ook tekenen en ze dan tellen.

Doe deze opdracht met z'n tweeën.
Verdeel het woord karaoke in klankgroepen
en schrijf ze boven de cellen. Kijk bij de tekst
'Tips' hoe je verder kunt gaan.

Doe ook deze opdracht met iemand anders.
Zoek binnen de cellen uit wat de klinker
(bovenin) en wat de medeklinker (onderin) is.
Bijvoorbeeld: de 2^e cel van 6 is 'ta'. Je weet
de 'a' al en nu weet je ook de 't'.
De 2^e cel van 2 is 'ke'. Je weet de 'k' al,
dus nu weet je ook wat de 'e' is. De 't' en 'e'
vormen samen de laatste cel van 7.

bladzijde heb je daar al een
gelezen.

Vertaal de volgende twee woorden

samurai

Nu moet het andersom; jij maakt de cellen
bij een woord. Verdeel het woord in klank-
groepen en letters. Vergelijk ze met de cellen
in opdracht 3 en 4.

3

Beginnen aan een taak

Misschien ben je gewend
om eerst de opdracht te
bekijken, zodat je een
idee hebt van wat het
antwoord zal zijn. Je
probeert de opdracht en
het mogelijke antwoord
te overzien.

Maar soms kan dat niet
en dat kan ervoor zor-
gen dat je als het ware
'verlamt'. Je ziet het niet,
snapt het niet, voelt je
dom en hebt er helemaal
geen zin meer in.

Soms is een opdracht nu
eenmaal zo dat je het
nog niet kunt overzien
en snappen. Je moet dan
gewoon beginnen. **Dat
is bij deze opdrachten
het geval. Als je begint
en verder gaat, zal de
oplossing zich langzaam
'ontvouwen'.**

Noem **3 dingen**
die je geleerd hebt.

Wat heb je **over**
jezelf geleerd
dat nieuw was?

Kijk voorin het werkboek
welke onderwerpen
bij het thema horen.

Geef aan hoe
je inzet was:
1 = minimaal
10 = maximaal

Leg uit hoe dat kwam.

thema

mijn inzet

omdat ...

Spelen met taal

Schrift

Taalpuzzels

Bouwblokje van taal

In de Tipgever wordt vaak de tip
gegeven om **samen** te werken.
Heb je dat gedaan en hoe vaak
wel/niet?

Vind je **samenwerken**:
leuk, handig, interessant, ...
of werk je liever alleen?
Leg je antwoord uit.